

HOE VOEL JIJ JE BIJ RACISME?

NIVEAU: VERDIEPEND

THEMA: VEERKRACHT & NAZORG, PRIVILEGES

TYPE: METHODIEK

DOEL:

- Wat voor de ene racisme is, is dat voor de andere niet. Deze oefening helpt jongeren naar elkaar te luisteren en open te staan voor ieders ervaringen.
- Er zijn verschillende factoren die ertoe kunnen bijdragen of iets als racisme wordt aangevoeld of niet. Met deze oefening gaan we daar dieper op in.

LEEFTIJD: 12-18 jaar, 18+

AANTAL DEELNEMERS: tot 30 deelnemers

TIJDSDUUR: ca. 60 minuten

MATERIAAL:

- Lijst met stellingen (deel 1)
- Blinddoeken (deel 1)
- Kaartjes met rollen (deel 2)
- Potten (deel 2)
- Rode en groene papieren (deel 2)
- 2 kegels (deel 2)
- Bijlage

VOORBEREIDING:

- Knip/scheur op voorhand papier in strookjes voor deel 2 van deze oefening.

BRON:

- SELMA. (z.d.). *How does hate speech make me feel? Social and Emotional Learning*. Geraadpleegd van <https://hackinghate.eu/toolkit/content/how-does-hate-speech-make-me-feel/social-and-emotional-learning/social-and-emotional-learning/?from=themes>
- Pimento. (z.d.). *Weerbaar op het web: Cyberpesten, netiquette en haatspraak*. Geraadpleegd van <https://www.pimento.be/weerbaar-op-het-web/>

Spelverloop

DEEL 1: RACISME OF NIET?

De deelnemers zetten zich op één lange lijn. Laat hen zich blinddoeken of de ogen sluiten. Daarna geef je hen een aantal situaties. Als ze die situatie kwetsend vinden, zetten ze een stap naar achteren. Als ze de situatie grappig vinden, zetten ze een stap naar voren. Als de situatie hen niets doet, blijven ze staan. Na de tien stellingen hebben we een verspreid deelnemersveld en kunnen we het gesprek aangaan. De deelnemers mogen hun blinddoek afzetten. Ze moeten wel blijven staan op de plaats waar ze stonden.

!! TIP !! Als je merkt dat de groep tijdens de oefening op dezelfde manier antwoordt, kan je een aantal personen een rol geven. Ze moeten dan vanuit hun rol antwoorden op de situaties.

MOGELIJKE SITUATIES:

1. In een diverse vriendengroep is het de gewoonte om elkaar te plagen. Benjamin, die een zwarte huidskleur heeft, wordt door zijn vrienden consequent 'Zwarte Piet' genoemd.
2. Iemand post onder een online nieuwsbericht over bootvluchtelingen: "*Schipper mag ik overvaren ja of neen?*"
3. Een comedian zegt tijdens een comedyshow dat hij vindt dat moslims lange tenen hebben: "*Als je een opmerking geeft, blazen ze zich direct op.*"
4. Voor een schooltoneel schildert Tom zich geel, hij moet immers de rol van 'Chinese vrijwilliger' spelen.
5. Tijdens carnaval wordt er gespot met iedereen. Zo rijdt er een praalwagen rond waarop karikaturen van orthodoxe joden afgebeeld staan met haakneuzen, pijpenkrullen en geldpotten.
6. Vijf minuten voor de leidingsvergadering begint, zegt één van de leiders: "*We kunnen eigenlijk al beginnen hé. Manuela (één van de medeleiding van Latijns-Amerikaanse afkomst) komt toch 10 minuten te laat.*"
7. Youssef is aan het betalen in de supermarkt. Hij haalt een briefje van 100 euro boven. "*De zaakjes draaien precies goed?*", zegt de kassierster met een knipoog.
8. Het kampthema dit jaar is *Far West*. Eén van de spelen die de leiding heeft voorbereid is 'Cowboys versus Indianen'. De jongeren mogen zich verkleden en moeten daarna tegen elkaar proeven afleggen.
9. Een politica plaatst een tweet over transmigranten. Zij is van mening dat ze actief naar centra gebracht moeten worden in plaats van hen in de publieke ruimte te laten zitten. Ze eindigt haar tweet met "*#schoonvegen*".
10. Een bekende Vlaming geeft een onverwachts optreden tijdens een talentenshow op televisie. Hij doet een perfecte imitatie van Michael Jackson. Hij heeft zich daarvoor ook zwart geschminkt.

Terugkoppeling: groepsgesprek deel 1

Begeleiderstip: als de groep te groot is voor een goede reflectie, dan kan deze best opgesplitst worden. Daarna kan je er nog voor kiezen om een terugkoppeling te doen met de hele groep.

- Wat zien jullie? Hoe staan jullie ten opzichte van elkaar?
- Hoe komt dat?
- Vindt iedereen hetzelfde grappig/kwetsend?
- Houd je daar rekening mee? Hoe?
- Houden anderen daar rekening mee?
- Welke situatie vond je het meest kwetsend? Waarom?
- Welke situatie vond je het grappigst? Waarom?

Deze oefening kan heftig zijn, neem daarom even de tijd om af te koelen. Doe een leuke groepsbindende activiteit of speel nog een keer het stellingenspel met stellingen die niet 'controversieel' zijn, bijvoorbeeld: "Frieten zijn mijn favoriete eten".

DEEL 2: HOE KWETSEND KAN HET ZIJN?

Begeleiderstip: als de groep te groot is voor dit deel van de oefening en de bijhorende reflectie, dan kan deze best opgesplitst worden. Daarna kan je er nog voor kiezen om een terugkoppeling te doen met de hele groep.

Deze oefening gaat verder in op het verschil in gevoelens dat ervaren kan worden bij racistische situaties. Knip de kaartjes uit (zie bijlage) en verdeel ze over 4 verschillende potten. De kaartjes bestaan uit:

- **Sprekers:** eigenschappen van een persoon die een (racistische) uitspraak doet.
- **Uitspraak/handeling:** wat de spreker uitspreekt of doet.
- **Context:** plaats waar de uitspraak wordt uitgesproken.
- **Publiek:** persoon of groep voor wie de uitspraak bedoeld is.
- **Doel:** manier waarop de uitspraak of handeling wordt uitgevoerd.

Je kan deze opdracht op twee manieren uitvoeren: aan de hand van een rollenspel (manier 1) of aan de hand van een groepsgesprek (manier 2).

Begeleiderstips:

- Ken je groep: als je het gevoel hebt dat een rollenspel te sterk zou binnenkomen bij sommige deelnemers, is het beter om de kaartjes voor te lezen zoals bij het groepsgesprek.
- Laat de deelnemers vanuit zichzelf spreken: "Ik vind dit racistisch", "Ik vind dit niet racistisch". Zo vermijd je een debat over de waarheid en kan je meer ingaan op de argumenten.

- Let op voor het argument van 'omgekeerd racisme'. Er kunnen kwetsende dingen gezegd worden tegen witte mensen, maar hier spelen nooit machtsverhoudingen. Dan is het niet juist om over racisme te praten.

MANIER 1: ROLLENSPEL

Laat 2 personen uit je groep een kaartje uit elke pot trekken: één sprekerskaartje, één uitspraak/handeling-kaartje, één contextkaartje, één publiekskaartje, één doelkaartje. De personen beginnen de situatie na te spelen. Sommige kaartjes zijn moeilijk uit te beelden (bv. hoe maak je duidelijk dat je op straat bent of hoe maak je duidelijk dat je tegen een collega spreekt). Laat de deelnemers hun creativiteit de vrije loop of laat ze de situatie wat kaderen. De rest kijkt naar de situatie. Iedereen heeft een rood of groen kaartje. Wanneer de persoon klaar is met uitbeelden, mag de rest van de groep aangeven of ze dat een kwetsende situatie vonden of net niet. Als ze het rode kaartje tonen, vonden ze het een kwetsende situatie. Als ze het groene kaartje in de lucht houden, vonden ze de situatie niet kwetsend.

MANIER 2: GROEPSPREK

Ga in een kring zitten en laat de vijf potten in de kring rondgaan. Laat op een gegeven moment de persoon die op dat moment een pot vasthoudt, een kaartje uit de pot trekken. Zo bekom je een situatie met één sprekerskaartje, één uitspraak/handeling-kaartje, één contextkaartje, één publiekskaartje en één doelkaartje. Laat iemand de situatie voorlezen en bespreek met de groep.

Terugkoppeling: groepsgesprek deel 2

Stel volgende vragen aan je deelnemers. Laat ze de vraag beantwoorden door zich in de ruimte te positioneren. Ga daarna verder in op de waarom-vraag: waarom hebben ze zich daar gepositioneerd?

- Vind je deze situatie kwetsend? Waarom?
  - Maak een denkbeeldige lijn (met bijvoorbeeld 2 kegels: begin- en eindpunt). Laat de leden zich positioneren op die lijn: hoe kwetsend vinden ze de situatie? De eerste/linkse kegel is "totaal niet kwetsend", de tweede/rechtse kegel betekent: "echt heel erg kwetsend". Laat de leden voor zichzelf beslissen. Ga er daarna verder op in waarom ze zich op die plaats gepositioneerd hebben.
- Kan iemand anders deze situatie kwetsend vinden? Waarom wel/niet?
  - De positionering loopt naar analogie van de vraag hierboven. Hier betekent links: "Nee, het is voor niemand kwetsend", rechts betekent: "Ja, dit kan voor iemand anders heel kwetsend zijn". Ga daarna weer in op de waarom-vraag.
- Wat zou deze situatie (minder) kwetsend maken?
  - De deelnemers moeten niet links of rechts gaan staan, maar bespreek deze vraag wel, het kan een interessant gesprek opleveren.

#jeugdwerk
tegen
racisme

BIJLAGE: HOE VOEL JIJ JE BIJ RACISME?

KAARTJES

Sprekers:

Een politicus	Een goede vriendin	Jouw vader	Een leerkracht
Een influencer	Een jeugdwerker	Een zwarte vrouw	Conservatieve bisschop
Een kind	Een marktkramer	Een collega	Een moslim

Uitspraak/handeling:

Verkleedt zich als een Chinees	"Vuile aap"	"Alles goed, neger?"	Bidt tot Mekka
"Ga terug naar je eigen land"	Uitlachen	Toont een foto over zwarte mensen	Haalt de neus op en zegt: "Wat stinkt het hier"
"Hier spreekt men Vlaams!"	"Jullie zijn een bende luiëriken!"	Geeft je geen hand	Steekt een middelvinger op
"Jij bent een goeie, het zijn de andere die het verpesten"	"Amai, je spreekt al goed Nederlands"	"Waar kom je echt vandaan?"	

Context:

Bij jou thuis	Op televisie	Tijdens een massa-evenement	In de klas
Op Twitter	Op kamp	Bij de bakker	In de kerk/ moskee/synagoge
Op een BBQ	Op het werk	In het parlement	Op straat

Publiek:

Een politicus	Een groep vrienden	Jouw moeder	Een leerling
Een jood	Een zwarte vriend	Een zwarte vrouw	Een groep jongeren
Een kind	Een bevriende moslima	Een collega	Een moslim

#jeugdwerk
tegen
racisme

Doel:

Als grap	Om te kwetsen	Om te spelen	Om cool te doen
Als begroeting	Om iemand aan te spreken	Om ruzie te maken	Om respect te tonen
Uit onwetendheid	Als traditie	Uit frustratie	Uit liefde